

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hatásos petit sor egyszer 20 fl.
minden következőnél 16 fillér.
Nyolc sor petit 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, január 21.

Mai számunk főbb közleményei:

- Una'om a Házban
- Aradmegye a népszámlálás után.
- Arad elvesztett öröksége.
- Cimgyár a Vatikánban.
- Vitális nővére a nagyváradi rendőrségen.
- Milyen legyen az aradi műgyetem.
- A drágaság a főrendiházban.
- Feljelentett járásbíró.
- „A Nikotin.”
- Betört az elhagyott szerelmes.
- Salamoni ítélet.

Amit a számok beszélnek

— Az aradmegyei népszámlálás —
Arad, január 20.

Aradvármegye népszámlálását, s vele együtt több más magyar vármegyét is, két helyen kellett volna megtartani. Az egyiket itt, Aradmegyében. A másikat Amerikában: Clevelandban, Pittsburgban, Mc-Keesportban, Sanfranciskóban, s egyéb gyártómegek székhelyein, a melyek a magyar kivándorlókat magukba nyelik. Csak ez a kétfős megolvasás adhatta volna a vármegye lélekszámát teljes valóságban. De ez a kétfős megszámlálás még se lenne helyén való. Ma még magyarnak, aradmegyeinek érzi magát a kivándorolt, él benne a vágy, a szándék, az eltökélés, hogy összekapart dollárjaival hazamegy. Idővel elfakul benne ez az érzés, talán módja se lenne rá, hogy visszajöjjön, s nemcsak maga marad künn, ha-

nem a családját is áthozatja, és egészen elvész az ország és szűkebb hazája számára.

A kivándorlás hatása huzódik végig a vármegye egyes községeinek népszámlálásain. Néhol a várható szaporulatot ez ette meg, másutt meg egyenesen csökkenést okozott. Különösen nevezetes ez, ha figyelembe vesszük, hogy az utolsó tíz év nem is volt a legerősebbek közül való a kivándorlás tekintetében. Belésett az Egyesült Államok elnökválasztásának nagy gazdasági krízise, a mely nagy csoportokban dobta vissza a kivándorlás fölöslegét, és már az utolsó falu műveletlen lakosa is tudta, hogy nem tanácsos kivándorolni. Az utolsó években az Egyesült Államok egyre nagyobb szigorral léptetik életbe a bevándorlást megfékező intézkedéseket. Ennek ellenére mégis nagy éket vágott a vármegye fejlődésében, gyarapodásában a tengeren túlra csábító szellem.

Megfigyelni való, hogy a hatás, a melyet a kivándorlás a népszámlálás eredményére gyakorolt, nem annyira a megye legszegényebb községeiben a legszűkebb kereseti viszonyok között nyilatkozik meg, hanem épp a módosabbnak ismert, földbirtokból élő községeknél: Ujpanát, Óthalom (Glogovác), Világos, Otlaka, Simánd és Opécska és hasonló helyeken. Ez kétfőre mutathat: az egyik körülmény, hogy a földbirtok nagyon fölaprózódott,

és már egy-egy ember kenyerét nem adja meg, a másik pedig, hogy többeket ép a földéhség visza a kivándorlásra, a jobban megfizetett munka révén óhajtván megszerezni azt, ami a drága földvásárláshoz szükséges.

A szaporodásnak egyik akadályja több községben az is, hogy régi ipartelepek megszűntek, s ujak alig keletkeztek helyette. Maroszlatina egy időben két hatalmas gyárnak volt székhelye, s egy se maradt meg belőle; Honcót, Nagyhalom és környékének faipara szintén megsorvadt. Az elmaradt kereső alkalom természetesen csökkenti a község népét, szaporodását.

Ezek a főbb mozzanatai az aradmegyei népszámlálás első megállapítható statisztikájának. Tanúságot levonnunk belőlük, de haszonnal alkalmazni alig. A kivándorlás nem elszigetelt jelenség Aradmegyében s ha eddig az egész ország nem tudott ellene védekezni, Aradmegyének se áll módjában. Se visszatartani, se pedig ékes szóval lebeszélni nem lehet a kivándorlókat, akiket nem ötlet, rögeszme, hanem a szükség érzése viszi ki a hazából. A védekezésnek leghatásosabb eszköze mindenesetre az, ha munkát, keresetet adnak azoknak, akik e nélkül Amerikába mennének. Aradvármegyének nagy része kiválóan alkalmas az ipartelepek, nagy üzemek létesítésére. A vármegyének ezzel lehet valamennyire megszerezni

A fiatal orvos vallomása.

— A lelkifurdalás a miszticizmusnak oktan maradványa, — kiáltott Nagy indulatosan. — Az erkölcsnek javára nem szolgál, mondhatnám: árt neki, mert az erélyt bénítja, gyöngíti. A valóban erős ember ne szánja-bánja tettét; boncolgassa, ítélje meg higgadtan; ugyanazon vétket kétszer úgy sem követjük el, amint hogy a bölcs is csak egyszer megy át a karhadt fahidon.

— Kedves barátom — válaszolt Benkő orvos — ön megrészegetik saját szavaitól. A lelkifurdalás a bánat és szégyen érzete, mely arra szolgál, hogy vakmerő, ügyetlen vagy jellembevágó hibáink emlékéit fölidézze s megörizze. Tagadni a lelkifurdalás üdvös voltát annyi, mint tagadni annak létezését is. Én hivatalosan érzem magamat arra, hogy a lelkifurdalás létezését bizonyítsam, mert már vagy tizen-négy év óta sok boldog óra élvezésétől és édes álomtól fosztott meg.

— Talán a halottaid nem hagynak pihenni? — kérdezte csipősen Nagy.

— Nem! Azoktól békében maradhatok. Nem az én hibám, hogy az orvosi tudomány nem esalhatatlan; ha az orvos annyit nyújt, a mennyit képes, megtette kötelességét. Nem a foglalkozásomból kifolyólag követtem el a hibát — folytatta Benkő elkomolyodva, miközben szórakozottan hajította el cigarettáját. Voltaképpen azt sem tudom, bűn volt-e, vagy csak

gyöngeség? Csak hogy a kétség épen olyan gyötrő, mint a bizonyosság.

Ha már erről beszélünk, elmondom önnek a történetet, ítéljen fölöttem, legyen bírám; érzem, hogy a gyónással könnyitek lelkemen.

Huszonhatéves koromban a pályám kezdetén állottam. Alig 12—14 betegem, köztük egy fiatal leány. Súlyos szív baja volt. Tudtam, hogy egy-két évnél nem élhet tovább, de reméltem, hogy gondos ápolással néhány napot nyújthatok életén s hogy a biztató szavak e rövid időt is elviselhetőbbé teszik.

A sok használattól elkopott de mindenkor igaz az az állítás, hogy a fájdalom nemesít. Mint a szenteket a diésfény, úgy övezte körül a szenvedés valami földöntúli, légius bájjal a leányt.

Sohasem feledhetem el szemőinek kifejezését.

A remény és kétség, a megnyugvás és bánat hol tüzesen csillant fel, hol bágyadtan tört meg a beszédes szemekben, ezenfelül volt bennük egy állandó kérdés, kérő kifejezés, ha rám tekintett, amelyről sokáig azt hittem, hogy az orvosnak szól.

Kétségkívül, Margit nem volt közönséges elöttem sem. Ilyen természetű feleséget óhajtottam mindig, ilyen galambszelidet, ilyen nemeslelkűt... De Margit beteg volt, halálos beteg volt, nem sok fantázia kellett ahhoz, hogy kiterítve ne lássam őt magam előtt. Nem! Margitra csak részvéttel volt szabad gondolnom! Én tehát csak részvéttel viseltem iránta. Figyelemmel, gyöngédséggel halmoztam el, be-

céztem, mulattattam, virággal, apró meglepetésekkel kedveskedtem neki, amiért még halásabbban, még bensőbbben tekintett rám. Türelmetlenül várta látogatásom óráját s elszomorodott, amikor távoztam.

Mert s ezt föl kell említenem — Margit családi élete nagyon sivár, boldogtalan volt. Nagybátyjánál lakott, aki mint a legtöbb önző, hóbortos agglégény, nagyon féltette életét. Örökösen attól rettegett, hogy huga betegsége ragadós. Hiába magyaráztam, bizonyítottam neki, hogy nincs oka félni, az együgyűek makaességával azt mormogta:

— Fiatal koromban ugyanezt állították az orvosok a tuberkulózisról is, most már beismerték tévedésüket, majd a szívbaj bacillusát is fölfedezték, csak hogy akkor már késő, addig rám ragad a nyavalya.

A lakás legvégező szobájában helyezte el hűgát s napjában csak egyszer látogatta meg, kellően hozzáöltözködve s fertőtlenítő szerekkel ellátva, de akkor is csak a küszöbön át tudakozódott Margit egészsége felől. Még azt sem engedte meg, hogy szolgáljai ápolják, inkább ápolónőt fogadott mellé, akinek — hogy csak a legkisebb hibáját említsem — a pálinka volt a szenvedélye.

Margit csak azért is örülhetett jövőtelemnek, hogy ilyenkor megváltottam őt a türelmetlen asszony jelenlététől.

Bár az együtt töltött idő alatt mindig vig kedélyűnek, szinte könnyelműnek igyekeztem látszani, aki csak a magam szórakozására lá-

a pluszt, amely a kivándorlás miatt sokkal kisebb mértékben következett be, mint az a természetes népszaporodás mellett várható lett volna amint az a megye erősödése, anyagi fejlődése érdekében bizony kívánatos lett volna.

Unalom a Házban.

— A képviselőház ülése. —

Távirati tudósítás.

Budapest, január 20

Obstrukció nincsen, ezt legutóbb *Justh Gyula* is hangoztatta. Ellenben végtelen sorban következnek egymás mellé a többnyire lapos és semmi újat nem mondó szónoklatok csendes, unalmas hangulatban, - hallgatóság nélkül. A képviselő urak úgy látszik már nem kíváncsiak az egymás véleményére.

Beültött a béke és a tegnapi viharjárásnak nyomait is befújta a feledékenység hava. Különben is oly kevesen jöttek össze a honatyák, hogy köztük még a legerélyesebb becsületsértőnek is meg lehetne kegyelmezni.

Berzeviczy Albert elnök 10 óra után nyitja meg az ülést. A jegyzőkönyv hitelesítése után elnöki irományok bemutatása következett.

Hieronimi Károly kereskedelmi miniszter három vicinális vasut javaslatot terjeszt be.

Napirend szerint folytatták a bankvitát.

Polónyi Dezső beszélt először. Véleménye szerint a bankkérdést nemcsak gazdasági, hanem politikai szempontból kell bírálni. Konstatálja, hogy még egy állam se ment tönkre, azért, mert őnéki jegybankja volt. Ellenkezőleg mindegyik megerősödött. *Földes Béla* az érvek egész tömegét sorakoztatta az önálló bank mellett. Ezek az érvek szólót csak megerősítették abban a hitében, hogy az ország csak az önálló bank által fejlődhetik. A javaslatot tehát nem fogadja el. Sürgeti a készfizetések felvételét, kifogásolja, hogy a pénz és érme szerződést együtt tárgyalja a Ház. A fizetési mérleg passzivitására nem sokat ad, de különben is több tudós, így *Fellner* kimutatta,

hogy az nem passzív többé, hanem aktív. A helyzet tehát javult, e javaslat indokolása nem felel meg a tényeknek: Azt is mondja az indokolás, hogy a kamatláb irányzata is megváltozott és esökkenő helyett emelkedett lett. Végül statisztikai adatokat sorol fel a mellett, hogy a nagy osztrák közgazdasági intézetek, miképen kapcsolódnak bele Magyarország testébe. A javaslatot nem fogadja el és csatlakozik a két függetlenségi párt által benyújtott határozati javaslatokhoz.

Elnök: Szünetet ad.

Szünet után *Hantos Elemér* szólal fel. Az ellenzéki szónokok arra utaltak, hogy valamennyi európai államnak önálló bankja van. Ez igaz, de az is igaz, hogy egyik sem elégíti ki annyira az illető ország hitelgényeit, mint a közös bank a miénket. Részletesen bizonyítja, hogy az a formula, amelyet *Lukács László* javaslatába foglalt, a készfizetések minden hasznát megszerzi. Az ellenzéki szónokok a kérdés szakszerű részének bírálata során abba a hibába estek, amelyet egy angol pénzügyminiszter úgy fejezett ki, hogy három dolog van, amely meg tudja zavarni a legszellemesebb emberek itéletét is. Ezek a bor, a szerelem és a valutapolitika.

Förster Aurél: Grossartig! (Nagy derűtség.)

Hantos Elemér: Magyarország közgazdasági életének sok milliónyi vesztesége van abból, hogy a javaslat nem lett törvény január 1-én. Már csak ezért is óhajtható, hogy a Ház mielőbb elfogadja.

Mezőssy Béla Kossuth párti *Hegedüs Loránt* beszédével foglalkozik. *Hegedüs* a kiegyezés történetét is belevonta a vitába. A kiegyezés, amelyet a koalíciós kormány csinált, korántsem volt oly káros, mint ahogy *Hegedüs* állítja. Figyelembe kell venni azokat az értékes eredményeket, melyeket a kiegyezésben a magyar mezőgazdaság javára sikerült elérni. A többségnek kevés joga van hozzá, hogy a quota felemeléseért szemrehányással illesse a függetlenségi pártot, amely annak idején népszerűsége rovására meghozta az áldozatot az országnak. Figyelmébe ajánlja *Hegedüsnek*, hogy

figyelmeztetem őt a józanságra, lihegve karolt át, szeme a rendesnél is beszédesebben csillogott s elfojtott hangon suttozta:

— Barátom, sokkal nyugodtabban távozom e földről, ha megismertem a szerelmet.

Mindent elkövettem, hogy visszanyerje *Margit* egészségét. Az orvos higgadt éleslátását elnyomta bennem a szerető férfi együgyű hite, aki bizik a szerelem éltető erejében, aki nem hiszi, hogy elveszítse kedvesét, mert nem hiszi, hogy kedvese itt hagyja őt.

Kigyógyítom s nőül veszem, ezzel nyugtatam meg minduntalan föllázadó lelkiismeretemet.

De volt-e oka lelkiismeretemenek egyáltalán fellázadni? Ha *Margitot*, mint ahogy józannebb perceimben számtalanszor megfogadtam volt, nem látogatom meg, a szegény gyermek beteg szíve a bánattól pusztul el, míg a jelenlétem nem tölti-e el reménnyel, bizalommal, boldogsággal?!

— Ah, kedves barátom, álbolesésséggel még az ördögöt is fehérre festhetjük. Ideig-óráig elaltathatjuk a lelkiismeretemet, nevezhetjük fölöslegesnek, ártalmasnak, eré yszegőnek, de csak addig, míg a bűnünk szemben áll vele, s míg mi annak érzelmi hatása alatt állunk. De jaj nekünk, ha elröppen a mámor! Akkor a sokáig békóba vert lelkiismeret kiszabadul s bennünket igaz lé.

Nekem legalább, aki pedig nem tartozom az érzékeny, ábrándos emberek közzé, *Margit* halála óta, mely viszonyunk után néhány hónapra bekövetkezett — nem hagy nyugtot soha!

K. Loránd.

Wekerle Sándor és *Popovits Sándor*, akiknek pénzügyi tudását annyira lekritizálta még viszsakerülhetnek a miniszteri bársonyszékekben és ez kényelmetlen lehet majd *Hegedüsre*. Majd *Madarassy-Beckel* polemizál, *Kossuth Ferenc* határozati javaslatához csatlakozik.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök röviden megjegyzi, hogy azok a sajtótámadások, amelyekről *Mezőssy* beszéde során említést tett, nem tőle erednek. A maga részéről nem vette rossz néven, hogy a mult kormány az osztrák kormányval bizonyos tárgyalásokba bocsátkozott. Csak sajnálja, hogy a mult kormány e tárgyalások során nem sikerült minden tekintetben eredményeket elérni. A mezőgazdasági hitel kielégítésére szolgáló lépéseket komoly szándéka van megtenni, ha szükséges a törvényhozás hozzájárulásával is. Hogy ez mielőbb megtörténhessék szükséges, hogy a normális viszonyok mentől előbb helyreálljanak.

Láng Lajos személyes megtámadatás címén szólal fel. Reflektál *Mezőssy* azon állítására, mely szerint ő a kvóta emelésére vonatkozó munkájával fegyvert adott volna Ausztria kezébe. Ez a vád igazságtalan. Kéri *Mezőssy* t, olvassa el könyvét és olyankor tegye szóvá, mikor a vita keretében neki is alkalma lehet behatóbban foglalkozni a kérdéssel.

A holnapi ülés napirendjének megállapítása után az ülés véget ért.

Milyen legyen az aradi műegyetem.

(K. Jónás Ödön műegyetemi rektor véleménye.)

Távirati tudósítás.

Arad, január 20

Részletesen beszámoltunk lapunkban Arad város küldöttségének budapesti szerepléséről. A küldöttség mint jelentettük mindhárom miniszteriumban, ahol eljárta kecsgetető kilátásokat kapott. Ebben az ügyben egy hírlapír előtt ma *K. Jónás Ödön* műegyetemi tanár is nyilatkozott. Minthogy a Mérnökegyesületben csak nemrégiben zajlott le hosszú ankét a mérnök-nevelés reformálásáról, ebben a nagyfontosságú kérdésben érdekesnek tartjuk *Jónás Ödön* műegyetemi rektornak véleményét leközölni:

— Uj, második műegyetemre — mondta *Jónás Ödön* — ha nem is égetően, de szükség van. Egyrészt a hallgatóság decentralizációja szempontjából, másrészt uj fakultások felállítása céljából. Mindaddig azonban, míg a meglévő és uj hajlékába csak nemrég költözött technika kellőleg felszerelve nincsen, addig uj alapításról komolyan nem lehet beszélni.

— A decentralizáció kétségtelenül be fog következni az aradi műegyetem felépítése után. Mert az bizonyos, hogy az arra a vidékre tartozók a közelebb fekvő egyetemet fogják felkeresni, a mi megszünteti a mi műegyetemünk egyes szakosztályain uralkodó zsufolt-ságot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az uj technikán is a meglévő fakultások állításának fel.

— Egyes technikai tudományok tág, önálló keretek között bontakozhatnak ki, mint például az elektrotechnika, amely egész sereg existenciát tudna biztosítani olyan viziörökkel gazdagon rendelkező országban, mint Magyarország, mert tudvalévő, hogy a vizienergia könnyen alakítható át villamoserőre.

Leghelyesebbnek tartanám az említetten kívül még egy mérnöki és egy általános, az összes mezőgazdasági tudományokat elméletileg és gyakorlatilag egyaránt felölelő, tehát agrikultur egyetemszerű fakultásnak a felállítását.

Arad elvesztett öröksége.

— 160.000 koronás örökösödési per. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 20.

A magyar kir. Kuria ma leérkezett ítélete egy nagyobb örökség jelentékeny részétől. 80000 koronától fosztotta meg Arad városát. Mindössze az a vigasztaló a dologban, hogy az örökséget a város nem tekintette feltétlenül a magáénak, mert már az örökség megnyitakor az egyik családtag megtámadta az örökösök rendelkezését. Ez a családtag most végkép megmegerősítette az alsóbb bíróságok ítéleteit és kimondotta, hogy az a szerződés, amellyel néhai Prodanovits György unokaöccsét, Prodanovits Dömét örökbe fogadta, érvényes és az örökbe fogadottnak jogos igénye van a köteles részre, a mely 80000 koronát tesz ki.

A bonyolult per előzményei, — melynek során az aradi törvényszék érdekes elvi jelentőségű ítéletet hozott — itt következnek.

Prodanovits György volt aradi földbirtokos még 1906-ban rendes keresetet adott be az aradi kir. törvényszékhez örökbe fogadási szerződés érvénytelenítése végett. A keresetben elárta, hogy 1902-ben örökbe fogadási okmányt állított ki Beles János közigazgató előtt. Ezen okmány szerint magyar nemességének átruházásával örökbe fogadja unokaöccsét, Prodanovits Dömét Miklóst, akinek felhatalmazást ad arra, hogy az örökbe fogadás felsőbb hatósági jóvá hagyását kieszközölhesse. Ez a jóvá hagyás azonban a szerződés alapján nem következett be. Az igazságügyminiszter ugyanis az iratokat visszaküldte azzal, hogy a szerződés hiányos, azonkívül a nemesség átruházása ő felsége jogkörébe tartozik. Miután így az igazságügyminiszteri jóvá hagyás hiányzott, az örökbe fogadási szerződés érvénytelené vált, amit ő tudomásul is vett. Annál nagyobb volt a meglepetése, amikor kerülő utakon arról értesült, hogy Prodanovits Döme előbb Frankl Miksa dr., majd Lukácsy Lajos ügyvédek útján pótnyilatkozatok kapcsán újból felterjesztette a szerződést a kormányhatóság elé és az igazságügyminiszter, miután előbb háromszor visszautasította, végül negyedszer jóvá hagyta az örökbe fogadási szerződést.

Mint hogy ő sem Frankl dr.-nak, sem Lukácsynak megbízást nem adott, mint hogy továbbá semmiféle pótnyilatkozatot ki nem állított, nyilvánvaló, hogy ezek valótlanok, hamisak, nem az ő kezéből eredők, őt nem is kötelezhetik. Ennélfogva ő az örökbe fogadást visszavonja és kéri a törvényszéket, hogy a szerződést érvénytelenítse.

Ezzel szemben az alperes Prodanovits Döme, akit Ispravnic Szever dr. aradi ügyvéd képviselt, azt vitatta, hogy az örökbe fogadó őt éppen a szerződésben felhatalmazta a kormányhatósági jóvá hagyás kieszközölésére. Ezt a felhatalmazást soha vissza nem vonta, neki tehát joga volt a szükséges lépéseket megtenni. Az ügyvédi megbízásokat felperes sajátkezűleg írta alá, ugyancsak ő tette a pótnyilatkozatokat is. Szerinte nagybátyja ezt a keresetet házvezetőnője Davola Lujza befolyásolására indította, aki a 85 éves szellemileg meggyöngyült aggasztóként tőlük elidegenítette és arra törekszik, hogy Prodanovits tőlük elforduljon.

A per folyamán Prodanovits Dömének sikerült is bizonyítani állításait. A tanúk igazolták, hogy az öreg maga tette a pótnyilatkozatokat és maga adta a megbízásokat.

Mielőtt ítéletre került volna a sor, Prodanovits György meghalt. Végrendeletet hagyott hátra, amelyben egész vagyonát mintegy száz-

hatvanezer koronát Aradvárosára hagyta tanulmányi ösztöndíjak létesítése céljából. Mint Prodanovits örököse, a város vette át a perben is képviselőt.

A törvényszék elutasította a felperest keresetével és kimondotta, hogy az örökbe fogadási szerződés érvényes, még pedig azért, mert a nagykorúak között kötött örökbe fogadási szerződés érvényességéhez kormányhatósági jóvá hagyás nem szükséges, az ellenkező irányban kifejlődött gyakorlat pedig nem vált kötelező hatályúvá.

Ezt az ítéletet a kir. ítélőtábla jóvá hagyta, most pedig a Kuria is hozzájárult. Eszerint az örökség fele mint köteles rész, Prodanovits Dömének jut, Aradnak pedig csak 80.000 korona maradna.

De valószínű, hogy annyi se jut. Valószínű, hogy egy fillér se jut Aradnak. Az örökbe fogadott fiú ugyanis Prodanovits Döme végrendeletét megtámadta azon a címen, hogy a 85 éves aggasztó a végrendelet elkészítésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt. Könnyen meglehet, hogy a bíróság a végrendeletet megsemmisíti és az egész örökséget Prodanovits Dömének juttatja.

Aradmegye**a népszámlálás után.**

— Kevés a szaporulat. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 20.

Aradmegye községeiben — kevés kivétellel — befejezték a számláló lapok összeállítását. A nagy általánosságban tartott áttekintés után megállapítható, hogy a vármegye egyes vidékein ugyiszólván semmi szaporodás se mutatkozik, a legtöbb helyen pedig elenyészően csekély percent szaporulatot tüntet föl a népszámlálás fáradságos munkája. Arról, hogy a magyarság és a románság milyen arányban szaporodott, természetesen még nem készíthették el a kimutatást, mert a községek előjáróságai ilyen statisztikát nem is csinálnak. A népszámláló lapokat most felküldik az országos statisztikai hivatalhoz, ahol a népszámlálás mindennemű kimutatását elkészítik.

Községek szerint ez az eredménye Aradmegyében a népszámlálásnak:

Eleknek 8300 lakója van. A közigazgatásához tartozó tíz kisebb község népszámlálása még ismeretlen.

Máriaradna: 2894 lélek. A szaporulat az 1900. évi népszámlálás után 420. — Berzova: 1810. (A szaporulat 10 százalék.) — Konop: 1143. (A szaporulat 1 százalék.) — Kapruca: 850 (Tíz éve 791 volt.) Bányafalva: 407. (Volt 339.) — Garosa: 877. (Volt 767.) Maroszlata: 556. (Volt 874.) — Marosmonyoró: 422. (Volt 402.) — Alsódömbö: 1100. (Volt 1129) — Soborsin: 1744. — Top: 903. — Felsőköves: 206. — Temesd: 400. — Torjás: 871. — Áldásos: 376. — Vám: 429. — Pernyefalva: 659 (itt hárommal fogyott a lakosság.) — Borosjenő: 6200 (3 400 szaporulat)

Világosan különös eredménye van a népszámlálásnak. Az 1900. évi szerint 6600 lakója volt a községnek. Azóta rengetegen vándoroltak ki Amerikába. Tudvalevő, hogy Világoson egész utcáskorra találunk, ahol nincsenek férfiak, mert minden épkézláb ember Amerikába vándorolt. A mostani népszámlálás mégis ezer szaporulatot mutat: 7600. Kétségtelen hogy az 1900. évi népszámlálás helytelen volt; bizo-

nyos, hogy legalább ezer lelket hagytak meg számlálatlanul.

Ópécskán van 9544 lélek. A községből távol lévők, kivándorlottak és tanulók száma 263. (Tíz év előtti lakosok száma 9000.) — Magyarpécskán még nincs kész a kimutatás, szintugy Szemlakon se.

Borossebes 7595. (300 emelkedés) Kertes 905 Boros-Berend 783. Körösköesoga 124. Gosd 511 (15 százalék emelkedés észlelhető ezekben a községekben.)

Nagyhalmagy 1100, Tisza 800, Góros 600 Kocsisor 500, Martfalva 450, Körösiván 400. 4 százalék emelkedés az összes községekben.

Ujszentannán 6030. (Volt 6092). Itt nagy volt a kivándorlás.

Ószentanna: 5221. (Volt 4833.)

Pankota: 5040. Semmi szaporulat.

Kerek: 2026. (Volt 1900.)

Aranyág 1700. — Drauc 153 (A lakosság száma csökkent a járvány miatt.) — Nádas 3030. (Volt 2752.)

Almás: 982. (Volt 759.) — Feltót (Tauc) 2800. (Volt 2300.) — Kovászi (Kovaszinc) 4000. (Volt 3400.) Fazekasvarsánd 2400. (Volt 2100.)

Magyarád 2500. (Volt 2370.)

(A galsai közigazgatóság területén még nem tudni az eredményt.)

Fakert 1250. — Zimánd 1050. — Zimándujfalu 1030. — Ötvenes: 1090. (Ezekben 8 - 10% szaporulat van.)

Tótvár 1132. Szarvaság 485. Gyulató 1176. Alsókövesd 719. Farkasháza 909. (Érdekes, hogy ezeken a helyeken nem fordul elő kivándorlás a tíz év alatt.)

Óthalom (Glogovác.) Lakosság száma 4678. (Szaporulat az utolsó népszámlálás óta mindössze 62. Ennek az oka az, hogy 1904. óta 601 személy vándorolt ki.)

Kürtös (Kurtics) lakossága az utolsó népszámlálás 6742 lélekszámáról körülbelül 10000-re szaporodott. — Mikalaka lakossága körülbelül 4350 lélek. (A lakosság szaporodása telepítés következtében 6—7000)

Gerba (Gurba) község lakossága 200 körüli szaporulattal körülbelül 2380-ra emelkedett.

Körösbökény (Buttyin) lakossága körülbelül 300-al szaporodott, holott itt is nagy volt a kivándorlás.

Honcő (Gurahonc) lélekszáma 884 (szaporulat 128.) Boncfalva 948; Madárság 616; Raj 275; Solymosbucsa 489; Zöldes 597; Alsószakács, Mosztafalva 575. (Az összes nyolc községben a lakosság száma körülbelül kétszázalékkal apadt, ami a kö- és faüzemek munkájának szüneteléséből származik.) — Dézna lakossága körülbelül 1200 (szaporulat 200). A közigazgatóság többi községeinek lélekszáma: Bohány 478, Nyágra 465, Szlatina 526, Prazna 524, Menyháza 772, Láz 665.

Kisjenő lakossága 2850. (szaporulat 530.)

Alsósimánd lakossága körülbelül 3250 lélek. Felsősimándé 1850. Alsósimándon a nagyfokú kivándorlás miatt 120—150 apadás mutatkozik. — Nagyzerénd lakossága 3400 (szaporulat kb. 200). — Forrainagyiratos 1622 (szaporulat 20 százalék). Nagyvarjas 1967 (szaporulat 18 százalék.)

Opálos (Paulis) kb. 2599 lélek (szaporodás 1 százalék). Újpalos 507 lélek (szaporodás ugyanannyi).

Ternova lakossága körülbelül 4000 (szaporulat 600).

Ujpanát lakosainak száma 2100. A kivándorlás miatt 152 lélekszám apadás mutatkozik.

Vitalis nővére a nagyváradai rendőrségen.

— Leleplezett büntanya. —

Távirati tudósítás.

Arad, január 20

Bölcs államférfiaknak, háboruk dícsfény-övezte nagy vezéreinek s a kerek föld legnagyobb íróinak és tudósainak nevét el fogja sörpöni az időnek gyors iramban tovarohanó szele, de egy név, egy haramia rettegett, félelmetes neve: a *Vitalis* Imréné meg fog maradni örökre. Apa fiának fog mesélni a nagy gazságokról, melyekről lassankint mindjobban lekopik a borzalmak máza s egyre jobban és tisztábban áll a babonás nép előtt a nagy nemzeti hős: *Vitalis* Imre. Legendák és dalok keletkeznek róla s hosszú téli éjszakákon a berettyó-szentmártoni nádfődeles kis viskóban még mindig „az Imréről” folyik a szó.

A nagyváradai rendőrségen tegnap ismét forgalomba került a *Vitalis* neve. Az éjszakai razziáknak egyik szerencsétlen alakja került a rendőrség kezei közé s az utca bűnös, lerongyolt leánya nem volt más, mint *Vitalis* Imre nővére.

Sok féltve takargatott szenny és bűn került már napfényre ezeken a szomorú téli razziákon. Réz Bertalan rendőrkapitány *Méhes* Lajos rendőrrel felkutatta az összes ösmert találkahelyeket és éjjeli buvóhelyeket s a százat jóval felülhaladja azoknak a szerencsétlen pillangóknak a száma, akik a rendőrség hálójába kerültek. A *Liliom-utca* 7. számú ház már hosszú idő óta felkeltette a rendőrség érdeklődését s a tegnapi váratlan látogatáson ki is derült, hogy a rendőrség gyanuja nem volt alaptalan, mert a *Liliom-utca* 7. számú házban a düledező falak között egy büntanya van berendezve, ahol egy ráncosképű öregasszony fiatal lányok testével kereskedik s a rossz illatu, alacsony, piszkos szobáit bármikor kész átadni szerelmes pároknak meglehetősen olcsó, leszállított áron.

Itt bukkant rá *Méhes* Lajos két beesett arcú fiatal nőre. Réz Bertalan rendőrkapitány elé állította mind a kettőt. Az egyiket közülök *Társy* Lászlóné, született *Jakó* Rózának hívják. 23 éves, ev. református vallású s a születési helye Berettyószentmárton.

Ez a község fel is tünt Réz kapitánynak s megkérdezte a nőt:

— Nem ismerte *Vitalis* Imrét?

— Nogyne ismertem volna — válaszolta a nő — hiszen a testvérem volt.

— Hát akkor miért hívják magát *Jakó* Rózának?

— Azért kérem, mert a mi szüleink nem a pap előtt tették le az esküt, csak úgy összekaptak egymással. Az én anyám *Jakó* Eszter Berettyószentmártonban lakott, ott él még most is. Van háza, kertje meg tizenhat hold földje. Vagy husz évvel ezelőtt összejött az öreg *Vitalis* Imrével, a szegény Imrének édesatyjával. Így lett aztán ő az én apám, Imre pedig a testvérem. Az apám, még akkor egészen kis gyermek voltam, egy éjjel felment a padlásra és felakasztotta magát. Csak másnap vették észre, a köteleet civágták, de bizony akkor már meg volt halva. Az Imrével azonban jóban voltunk mindig. Nekem volt meg egyedül a fényképe is, amit olyan sokáig keresett a nyáron a csendőrség. Nem volt fénykép róla senkinek. Én akkor éppen otthon voltam az anyámnál és amikor a csendőrök megtudták, hogy nálam van egy fénykép, eljöttek érte hozzám, de mikor láttam az ablakon, hogy jönnek a csendőrök, hát azonnal a tűzbe dobtam az arcképet. Ezért aztán le is tartóztattak

a csendőrök, mert a hatóság munkáját megakadályoztam.

A további kérdezősködés során aztán kiderült, hogy *Vitalis* nővére *Tarsy* Sándor nagyváradai postaszolgálathoz ment nőül, miután azonban az asszony tisztességtelen életmódot folytatott, a férj elűzte hazulról az asszonyt és a válópórt beadta ellene. Azóta a *Liliom-utca* 7. számú házban lakik. Lopásért egy ízben már büntetve volt. Az orvosi vizsgán aztán kiderült az is, hogy az asszony beteg s ezért beszállították a biharmegyei közkórházba, ahonnan felgyógyulása után illetőségi helyére fogják toloncolni.

A drágaság a főrendiházban.

— A katonai perrendtartás. —

Távirati tudósítás.

Arad, január 20

A főrendiház mai ülésén a szerb kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló javaslatnál szóba került a drágaság és különösen a husrágaság kérdése, sőt jóformán az egész vita e körül a tárgy körül forgott. *Zselénszky* Róbert gróf ismét elmondta róla azt a véleményét, amit már a bizottsági tárgyalás alkalmával is hangoztatott. Volt ellenvélemény is, de az egész javaslat nem okozott nagyobb emóciót és azt a méltóságos Ház általánosságban és részleteiben is elfogadta.

Mai politikai távirataink a következők:

A főrendiház ülése.

Budapestről jelentik: A főrendiház ma délután 5 órakor *Csáky* Albin gróf elnökle mellett ülést tartott, amelyen mintegy ötven főrend jelent meg. A kormány részéről *Hieronymi* Károly, *Serényi* Béla gróf és *Zichy* János gróf miniszterek jelentek meg az ülésen.

Az ülés megnyitása után elnök bejelentette, hogy a megválasztott jegyzők közül véletlenül egy sincs jelen s azért a főrendiház jóváhagyásával *Károlyi* Imre gróftól kérte fel a jegyzőkönyv vezetésére. Bejelentette az elnök, hogy a király *Thuróczy* Vilmost az állami számszék elnökévé nevezte ki. Felolvasták a királyi leiratot az öt új főrend kinevezéséről. *Batthyány* Lajos gróf kérelmét, hogy miután mandátumáról lemondott főrendiházi tagsága ismét életbe lépjen, továbbá *Zichy* Emil és *Széchenyi* Emil grófok bejelentését, hogy képviselőkké választattak és így főrendiházi tagságuk szünetel. A főrendiház mindezeket tudomásul vette.

Napirenden a Szerbiával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló javaslat tárgyalása volt, amihez először *Zselénszky* Róbert gróf szólott hozzá. Elfogadja a javaslatot, de mégis szükségesnek tartja a felszólalást, mert ezzel a javaslattal kapcsolatosan vita indult meg a husrágaságról, amire vonatkozó véleményét a főrendiházban is el akarja mondani. Számol azzal a körülménnyel, hogy beszéde unalmas lesz, mert sok statisztikai adatot kell felsorolnia, de ezt a kérdést csak pontos statisztikai adatokkal lehet megvitatni. Nézete szerint, de minden magyar, osztrák vagy akár francia agrárius szerint is husrágaságról nem lehet szó, hanem szó van az ipari és mezőgazdasági termékek megdrágulásáról. A hus ára nem emelkedett túl az általános drágaságon. Kutatja a drágaság okait, foglalkozik a főváros élmezőnyének kérdésével és arra a konkluzióra jut, hogy a termelő csak legitim hasznot húz a drágaság mellett is. Szemben áll azzal a váddal, mintha a gazdák a husnál uzsorakamatot szednének. A mezőgazdáknak iparosoknak és kereskedőknek nem egymás ellen kellene tórnai, ha-

nem egymást megértve a közös ellenség, a nacionalisták ellen kell harcolni.

Mattlekovics Sándor *Zselénszky*-vel polemizál. Megemlíti, hogy a statisztikával való bizonyítás csak úgy érvényes, ha tudjuk, hogy az adatok milyen időből és honnan valók és milyen adatokkal hasonlítják össze. A merkantilisták szempontjából elítéli *Zselénszky* álláspontját.

Serényi Béla gróf szólalt fel ezután. Az a véleménye, hogy a husárak csak olyan mértékben emelkedtek, mint más termékek értékei. Majd részletesen foglalkozik a javaslattal és az elhangzott felszólalásokkal.

A miniszter beszéde után a főrendiház a javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta. Ezzel az ülés véget is ért.

Minisztertanács.

Budapestről jelentik: *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnök elnöklétével ma délelőtt minisztertanács volt a képviselőházban. A minisztertanács 11 órakor ült össze és azon *Hazai* és *Székely* miniszterek kivételével, a kabinet összes tagjai jelen voltak. *Hazai* azért volt távol, mert már Bécsbe utazott, a katonai perrendtartás tárgyalásának előkészítésére, *Székely* pedig az egész idő alatt az ülésteremben hallgatta a bankvitát.

Magyar miniszterek Bécsben.

Budapestről jelentik: *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök ma este Bécsbe utazott. A miniszterelnök bécsi útjának célja az újévi tisztelgés és az új *Bienert*-kormány tagjaival való megismerkedés. Az újévi üdvözlést ő Felségénél rendszerint az audienciák alkalmával végezték a miniszterelnökök. Most, hogy ez évben ilyen általános kihallgatás nem volt, eddig *Khuen-Héderváry* miniszterelnök nem akarta tovább halasztani s külön audienciára jelentkezett ő Felségénél. *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök ma este utazik Bécsbe és a király holnap fogadja. A miniszterelnök ezenkívül a főhercegeknél is tesz látogatást és két napig marad Bécsben.

Bécsből jelentik: *Hazai* honvédelmi miniszter tegnap este 4 órakor *Budapestről* ideérkezett.

Bécsből jelentik: *Khuen* gróf miniszterelnök és *Székely* igazságügyminiszter ma este fél 10 órakor Bécsbe érkeztek és a Magyar Házban szálltak meg. Holnap 10 órakor lesz a közös miniszteri értekezlet, amelyen a katonai büntető perrendtartást véglegesen megszövegezik.

A bankjavaslat vitája.

Budapestről jelentik: A képviselőházban simán folyik tovább a bankjavaslat tárgyalása. A vita végét még nem lehet megjósolni. A munkapárt arra számít, hogy még az ideiglenes bankszabadalom lejártá vagyis február 15. előtt törvénynyé válik a javaslat. A *Justh*-párt viszont minden erejét megfeszíti, hogy a vitát e terminuson túl is elnyújtsa. A nevesebb politikusok közül hátravannak még: *Bánffy* Dezső báró, *Justh* Gyula, *Szterényi* József, *Polónyi* Géza, *Désy* Zoltán, *Holló* Lajos, *Hock* János és *Lukács* László pénzügyminiszter, aki a vita egy későbbi szakaszában mondja el majd beszédét. *Polónyi* Géza holnap kerül sorra és hír szerint az egész ülést kibeszélni szándékozik. A vita eddigi során összesen 11 határozati javaslatot nyújtottak be. Ezek benyújtói még egyszer felszólalnak.

Az állami számvevőszék jelentése.

Budapestről jelentik: Az állami számvevőszék ma tett jelentést a képviselőháznak a múlt év második negyedének végéig előfordult

tulkiadásokról, előirányzat nélküli kiadásokról és hitelátruházásokról. A jelentés szerint az 1910. év második negyede végéig az előirányzat nélküli kiadások és tulkiadások összesen 16,856.284 korona 17 fillért tettek ki. Ebből 6.7 millió tulkiadás és 10.2 millió előirányzat nélküli kiadás. Az előirányzat nélküli kiadások terén a pénzügyminiszterium vezet, mely 8.38 millióval szerepel a kimutatásban, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 3.13 millióval és a kereskedelmi miniszterium 1.7 millióval.

Cíngyár a Vatikánban.

— Mennyibe kerül a pápai grófság? —

Távirati tudósítás.

Arad, január 20.

A világ előkelő katolikus köreiben nem kis feltűnést keltett, hogy X. Pius pápa a napokban hirtelen és minden előzetes tárgyalás nélkül megfosztotta titkos kamarását Mac-Swineit összes méltóságaitól, címeitől és elmozdította állásától. A rangjafosztott pápai diplomata jóismerőse mindazoknak, akik a szentatya színe elé óhajtottak járulni, mert a tizennyolc nyelven beszélő, rendkívül nagy tudású, kellemes modoru kamarásnak föltétlen alárendelte akarátát Szent Péter utóda; személyes befolyása akkora volt már XIII. Leó idején is, hogy a világ minden részéből hozzáfordultak azok, akik a római szentszéknél akár kis, akár nagy ügyekben eredményt akartak elérni. A most érkezett jelentések szerint az elmozdításnak igen érdekes fordulata van. Mac-Swinei címei között ott büszkélkedett a „manaságlos markija” cím is. XIII. Leó adományozta kedvencének, aki nem hitte, hogy oly hamar le kell mondania a spanyol katolikus világban nagy tiszteletet szerzett kintünetéséről. Nehezen is akar megválni a kamarás a nem mindennapi címétől s ennek bizonyítékát adta abban, hogy megírta a pápának: csak az esetben törül a titulust, ha visszafizetik neki azt az összeget, amennyiért ő vásárolta. Ezt a levelet még abban az órában, amikor a pápa kezeihez vette, megkapták az összes Vatikán-ellenes lapok és feltűnő címekkel hosszú cikkeket írnak azokról a visszaélésekről, amelyeket a pápai titkári hivatal a címek elárasztása körül elkövet. *Megírják, hogy százezer frankért megvásárolható a pápai hercegi cím; huszonötezer frank a márki cím és „rongyos” tizennégyezer frankért bárki pápai gróf lehet.* Az elesapott márki levelében szellemesen magyarázza a pápának, hogy a szerzők azt az „üzletet”, amelyet ő a szentszékekkel a márki cím megvásárlása alkalmával kötött, egyoldaluan nem bonthatja föl. És mint-hogy ő gondosan őrizi azt a nyugtát amelyben a titkári hivatal elismeri, hogy a márki címért huszonötezer frank-t a pápai pénztárba befizetett, szándékában van a pápát annak megfizetésére per útján köteleztetni, mert — fejezi be levelét — pénz dolgában nem ismerek tréfát.

Nem érdektelen a két pápa egykori kamarásának származása. Egy párisi pénzügynöknek a fia, egy szabónak az unokája, aki azonban saját erejéből és bámulatatos szorgalmából annyira vitte, hogy az első felesége egy bíbros unokahuga, második pedig egy német birodalmi zászlósnak a leánya volt.

MULATSÁGOK

(=) Tanítónővendékek bálja. Ma este 8 órakor kezdődik az áll. tanítóképző ifjúságnak a gversenyekkel egybekötött bálja. A mulatság tránt városszerte nagy az érdeklődés.

Betört az elhagyott szerelmes

— Tízezer koronás ékszer lopás. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 20.

Tízezer korona értékű ékszert lopott el kenyéradó gazdájától, Wadowszky Gusztáv előkelő aradi kereskedőtől Nocheilova Anna cselédeleány.

— Nem akartam én magamra aggatni a sok drágaságot, mondotta a tagbaszakadt cseh leányzó. Nem kell nekem gyöngy és drágakő. Bécsben van a szeretőm, akiről azt hallottam, hogy hűtlen lett hozzám és egy pénzes leánynyal állott össze. Pénzt kell szereznem minden áron, hogy visszahódítsam.

A szerelmes leánynak ez a pényszerzési kísérlete azonban Green Nándor főkapitány energikus nyomozása következtében balul ütött ki. A merész betörőleányt az ostobán megtervelt, de merészen végrehajtott bűncselekmény elkövetése után néhány órával már éjszaka évadján, fél egykor, a bűnügyi rendőrségen hallgatta ki. A leány megtört a bizonyítékok súlya alatt és vallott. Beismerte, hogy egyedül követte el a betöréses lopást azalatt, míg urnője távol volt hazulról, a gazdája pedig üzletében volt elfoglalva.

Októberben lépett Wadowszkyék szolgálatába Nocheilova Anna, aki kitűnő bizonyítványok birtokában érkezett Bécsből Aradra. Huszonnyolc esztendő, szorgalmas eseléd volt, aki sem „unokafivért”, sem „ismerőst”, nem tartott, a szabad idejét is otthon töltötte el. Csehországban Jluplavében született és mindig nagy városokban szolgált. Az intelligens, hűséges eseléd mintaképe, akit egy jó házban megbecsülnek, mert csak azért szolgál, hogy kis pénzt gyűjtve, gyermekkori szerelméhez nőül menjen.

Tegnap este fél hatkor Wadowszkyké elmenőben volt hazulról, kiadta a vacsorához szükséges rendelkezéseket és meghagyta a szobaleánynak, hogy a hálószobát szellőztesse és hozzon mindent rendbe. Távozta után a leány maga maradt a Wadowszky Gusztáv-cég üzlete felett lévő lakásban.

Fél nyolc után érkezett haza az urinő látogatásából. Az előszobában a szobaleány fogadta.

— Nagysága kérem, én nem tudom, hogy ki járt a lakásban, de alighanem idegen volt, mert a szekrények úgy az ebédelőben, mint a szalonban nyitva vannak.

Ijedten sietett Wadowszkyké a szobákba és azt tapasztalta, hogy a szalonban álló ékszerszekrény ajtaja és fiókjai tárva-nyitva vannak, megállapította, hogy a fiókokból nagy-mennyiségű ékszer hiányzik.

Rögtön férjéért küldött, aki feljött az üzletből és a házaspár az ijedtségtől tanácstalanul állt, még arról is megfeledezett, hogy azonnal számon vegye a hiányt és a rendőrséget értesítse a betörésről.

Igy eltelt egy fél óra, míg végre Wadowszky az üzletében levő telefonon jelentést tett a rendőrségen, ahonnan Vozáb József ügyeletes segédtsízt és Valenta József ügyeletes detektív mentek ki a helyszínre. A központból értesítették Green Nándor főkapitányt is, aki szintén megjelent a betörés színhelyén s maga kezdte meg a nyomozást.

Mint-hogy leltár nem állott a rendőrség használatára, igen sok idő telt el, míg megtudták állapítani, hogy a betörő mit vitt el.

Ellopott: egy két méter hosszú platina óraláncot 55 darab igazgyönggyel, egy darab arany lornont, egy lornont arany szegélylyel, egy rubint és gyémántkőves gyűrűt, egy zefir és briliáns köves gyűrűt, egy szoliter gyü-

rüt, öt darab briliáns köves gyűrűt, egy marki gyűrűt briliánsokkal, egy hosszukás alakú, briliánsokkal és rubinnal kirakott brost, egy fekete gyémánttal és gyönggyel kirakott brost, egy 15 centiméter hosszú, vékony arany láncot 7 darab igazgyönggyel, egy hosszukás alakú brost briliánsokkal és rubinttal, smaragd-dal és gyönggyel kirakott biztonsági tűt és körülbelül négyszáz korona készpénzt.

A körülményekből kétséget kizáróan megállapította Green, hogy csak a lakásviszonyokkal teljesen ismerős egyén lehet a tettes. De volt egy másik negatív bizonyíték is erre. A lakásnak tükör sima parkettjén semmiféle nyom nem árulta el, hogy ott valaki cipőben járt volna. Már pedig ha az utcáról feljött egyén ment volna végig a szobákon, akkor az meglátszana, mert az utca hat és nyolc óra között sáros volt és ez a nyom okvetlenül fel lett volna fedezhető. Az ajtók mind zárva voltak és így a szobákon keresztül vezető utat csak az találhatta meg, aki az ajtók elhelyezését már eleve ismerte.

A szalonban álló, nyitottan talált ékszerszekrény fiókjainak kulcsait Wadowszkyké a hálószoba szekrényében őrizte. A fiókokon nem látszott nyoma annak, hogy álkulcsesal nyitották volna fel. Fel kellett tétélezni, hogy a betörő megszerezte a fiók kulcsait, de a hálószoba szekrényén már álkulcsesal dolgozott.

Green gyanuja a szobaleányra irányult és ezt Wadowszkyké előtt ki is fejezte. Erre Wadowszky feljelentést tett betöréses lopás miatt Nocheilova Anna szobaleány ellen, aki a helyszíni szemle ideje alatt már a eseléd-szobában őrizet alatt állott.

Mikor a főkapitány kérdőre vonta, tagadó feleletet adott.

— Nem tartózkodtam állandóan a szobákban — ugymond — és így megtörténhetett, hogy míg én a konyhában és eseléd-szobában a dolgomat végeztem, valaki a korridorra nyíló és nyitva volt ablakon át besurrant.

A főkapitány elrendelte, hogy a detektívek kutassák át a leány holmiját, a eseléd-szobát és a konyhát. A ruhás koffer és a eseléd-szoba nem árult el semmit.

A konyhában azonban már a rendőrség kezébe került az első bűnjel. A tüzhely felett levő koromtisztító nyílásban egy rongyba gőnyölve megtalálták a két méter hosszú platina láncot és a két lornont. A tüzhely hamujában pedig egy új kulcsot, melyről a leány azt mondotta, hogy a kofferja kulcsa, de egy próba elég volt arra, hogy a rendőrség arra az álkulcsra ismerjen, melylyel a hálószoba szekrényét nyitotta fel a tolvaj.

— Ezek után már ne tagadja, hanem adja elő a többi ékszert is, mondotta Green.

— Nem tudom, hogy hol van felelte merészen és hidegvérrel a szobaleány, mert én nem loptam el mást mint a mit megtaláltak. Ezt is csak akkor, mikor a szobába lépve felfedeztem a betörést és láttam, hogy kifosztották az ékszerszekrényt. Gondoltam, hogy én is elveszek valamit, mert a Bécsben élő szeretőmnek pénzt akartam küldeni.

Ez a ravasznak látszó, de alapjában ostoba védekezés mit sem használt. A keresztkérdések alatt végre megtört a leány és az alsószoknyájából előadott öt gyűrűt, majd pedig elvezette a rendőrséget a hátsó udvarba, ahol a szemetes láda mögött elrejtve, megtalálták a még hiányzó ékszereket vászonba csomagolva.

A főkapitány ezzel be is fejezte a helyszíni nyomozást. A szobaleányt letartóztatta és a rendőrségre vitette. Itt megismételte a vallomását elmondotta, hogy pénzt akart szerezni

kütlenné vált szeretőjének. Ha a lopást fel nem fedezik, akkor még az éjjel megszökött volna.

A rendőrség most a leány multja iránt érdeklődik és azt kutatja, vajjon nem volt-e segítője a betörésnél?

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Sárga liliom, szimf. B) bérlet.
Vasárnap: Délután mérsékelt helyekkel: Orfeusz a pokolban, operett. Esti rendezés helyekkel: Sárga liliom, szimf. C) bérlet.

Sárga liliom.

Vidéki történet 3 felvonásban. Irta: Biró Lajos. Bemutató előadás.)

Biró Lajos kivételes talentum. A saját erejéből, a maga zsenialitásával nőtt nagyra. Nem portáltak uszályhordozók, nem gyűjtött maga köré hozsannázó, tömjénező táborokat, hanem amit írt, azt a zsenialitás ragyogó köntösében öltöztetve bocsájtotta utra. És amit utra bocsájtott, az hódított és tiszteletet, becsületet szerzett Biró Lajos nevének, gyönyörűséget a magyar közönségnek, magas rangot az irodalmi párnaszuson a kiváló szerzőnek.

Novella, regény, szociológia és szírműirodalom ma mind vazallusa Biró Lajos szuverén tollának. Gazdag gondolatokban, művész a formákban és szuverénje a ragyogó stílusnak. Ilyen adományokkal csak akarni kell, és kész a siker.

Legujabb diadalát Sárga Liliom című szindarabjával aratta Biró Lajos. A sok agyonmágasztalt szinpadai termék közül messze kimagasló belső érték, művészi konstrukció, mese és stílus szempontjából Biró Lajos darabja. Erős, nagyon értékes talentum művészi munkája ez a darab, mely kigondolásában és megírásában teljességében visszaadja a kiváló szerző végtelen rokonszenves egyéniségét, éles megfigyelését, fegyelmzett filozófiáját és stílus művészetét.

Lebilincselő érdekességű a Sárga liliom, melynek minden egyes alakja karakter, husból, vérből való indulatember. Nincs köztük egy ember, akivel ne találkoznánk a mindennapi életben, minden hibájukkal, szenvedélyeikkel, örömeikkel ismerjük őket, és ha tökéletesebbek volnának már nem volnának igazak.

A kis város nyugalmát felforgató főherceget ismerjük — hallomásból, a fenséges urnak lakájmódra udvarló katonatisztet valónak vesszük, és a kis városi társadalomnak korrupcióját színről-színre ismerjük. Ezekből a milliőkből állította össze Biró Lajos azt a keretet, melyben a Sárga liliom eseményei lejátszódnak.

A főherceg megkivánja Percedy doktor hugát. A magas erkölcsi alapon álló orvos, aki a kis város elnyomottainak önzetlen szószólója, cseppet sincs elragadtatva a magas udvarlótól, sőt egyszerűen kipurancsolja a lakásából. A sikerhez szokott prince egyik tisztársának Thurzó főhadnagynak segítségével hatalmába akarja keríteni a leányt. Alűrügygyel egyéjszaka elcsalják lakásáról a dokort és mialatt az orvos távol van, a főherceg beoson az orvos lakására és szerelmi ajánlatot tesz a leánynak. Az orvos megtudja, hogy megtévesztették, visszasiet a lakására és a főherceget, aki a kardjával támad rá, lelövi. A főherceg csak könnyebb sérülést szenved. Az érdekelt körök mindent elkövetnek, nehogy nyilvánosságra kerüljön a botrány. Az orvost a katonai parancsnokság lecsuktatja.

Innet kezdve mesteri képét adja Biró Lajos a közállapotok korrupciójának. Alternativa elé állítja a dokort. A hallgatás jutalma képviselőség, vagyon, rang, ha botrányra gondol, tébolydába csukják. A szegény ember

jogra, törvényre, igazságra hivatkozva ellentáll. Akkor aztán felvonultatják mindazokat az embereket, akik politikai barátai voltak, akik a hatalom elleni küzdelemben mellette álltak. Valamennyi átpártolt a hatalomhoz és magára hagyta az igazság fanatikusát. Ez még mind kevés. Percedy még sziklaszilárdan áll és nem enged. Jön a végső csapás. Judit, a huga kész követni a herceget, akibe halálosan szerelmes. Mikor aztán Thurzó meggyőző érvekkel festi le Percedy előtt a jövő perspektíváját, ha enged, vagy ha makacsodik, a kényemesebb megoldást választja és felkapaszkodik a tekintély bőven kamatozó magaslatra.

Ez Biró Lajos pompás darabjának tulságosan összevont, színek nélkül elmondott tartalma. Lebilincselően érdekes, nagystílusú darab, dicsősége a szerzőnek és a magyar irodalomnak egyformán.

A Sárga liliomot kiváló előadásban hozták színre. Beregi Sándor adta a nagyherceget mesteri megjátszásban. A kitűnő művész egyik legértékesebb sikerét aratta eredeti, ötletes és kedves alakításával. H. Harmath Józsa adta az egyetlen fő női szerepet Juditot. Lelkesedéssel hallgatta a közönség a dialektikának azt a tökéletességét, melylyel Harmath Józsa gyönyörűen megkonstruált mondanivalóit elmondta.

Kifogástalan volt játékban, megjelenésben. Mai alakításával ismét bebizonyította, hogy a leghivatottabb művésznők legkiválóbbjai közé tartozik. Nagy sikere volt. Keszler Edéről is a legteljesebb elismeréssel és rokonszenvenvel emlékezünk meg. Percedy doktor szerepében nyújtott briliáns művészt. Dolly férfiásan, a hol kellett kedves bonbonnieval játszotta meg Thurzó főhadnagyt. Meglepetést szerzett a közönségnek Rozsnyói Ilonka egy kedves segédszínésznő, aki fényes karrikatúráját adta egy affektáló vidéki primadonnának és Kristóf Irén, aki első rangú komikai tehetségnek bizonyult. Tót eselődő lányát nyílt színen is megtapsolták. Kis szerepeikben is élvezeteset nyújtottak Heltay, akinek meg kellett ismételnie cigányzene kísérettel énekelt pompás dalait, továbbá Polgár, Ku'csár, Herold. Várnay kitűnő kabinet alakot csinált a rendőrkapitány szerepéből.

A rendezés gondos és stílusos volt. A közönség rendkívüli tetszéssel fogadta Biró Lajos kitűnő darabját és hisszük, hogy még sok estén tapsol zsufolt ház a kitűnő darabnak és játéknak. H. G.

* Még nem volt Aradon olyan lázas érdeklődés egyetlen hangverseny iránt sem, mint Dohnányi Ernő hangversenye iránt, amely e hó 24-ikén este lesz a Fehér Kereszt-szálló dísztermében. Szinte hihetetlen az a lázas sietőség, amelylyel Arad műértő közönsége a jegyeket megváltja, mert mindenki jelen akar lenni azon a kiváló művészi eseményen, amely Dohnányi kiváló zsenialitását tekintve, a legértékesebb estélye lesz az idei hangverseny-szezonnak. A közönség érdeklődése a hangverseny iránt óráról-órára fokozódik és épp ezért kívánatos, hogy a hangverseny látogató közönség jegyét minél előbb megváltsa, hogy mindenki megfelelő helyhez juthasson. Jegyeket Weisz Leó hangversenyirodája árúsít. 6951

* A Kölcsey-egyesület hatodik felolvasása a jövő hét folyamán lesz. Egy budapesti államasági mérnök jön le Aradra a Kölcsey-egyesület vendégeként, hogy az angol társadalmi életéről, de különösen a londoni életéről mondja el érdekes tapasztalatait. A vendég a Máv. budapesti északi műhelyének jőnevű mérnöke,

Fischer Mór, akinek A vasútról írott műve a budapesti Uránia színházban két hét előtt oly nagy sikert aratott, hogy a sajtó osztatlanul elismeréssel illette. A kiváló technikus hivatalosan és magánérdeklődésből hosszú ideje évenként többször fordul meg Londonban, azért különös szeretettel ad elő budapesti körökben angol intézményekről. Fényképfelvételeinek gazdag gyűjteményéből a legértékesebbeket nálunk is be fogja mutatni a vetítőgép segítségével.

* A Sárga liliom. Biró Lajos ma este bemutatott színművét az aradi színtársulat holnap, szombaton ismét színrehozta. A szereplők ugyanazok, mint a bemutatón.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután Orfeusz a pokolban, ez a kedves zenéjű operett kerül színre az operett együttes elsőrendű tagjainak közreműködésével. Este a Sárga liliom-ot játsszák harmadszor.

* A halhatatlan lump. Serényen folynak a próbák Eysler legujabb operettjéből, A halhatatlan lumpból, amelynek jövő héten lesz a premiérje. Előreláthatólag nagy sikere lesz a darabnak, amelyben az egész operett-együttes játszik. A főszerepeket a társulat legjobb erői adják.

* Egy volt aradi színész halála. Mártonfi Róbert az aradi színháznak tavaly volt tagja, a debreceni színtársulat társalgási színésze, aki szép tehetségével méltán kiérdemelte a publikum szeretetét, szerdán reggel hosszas betegség után meghalt. Az alig 27 éves művészember még a tavalyi szezonban részt vett a debreceni színház drámai előadásain, de közben tüdőbajt kapott s egy félév óta betegsége miatt nem működhetett a színpadon.

A tavasszal kezdődött kinos betegsége, a melylyel hosszú ideig feküdt Debrecenben egyik jóbarátjának a lakásán. Amikor valamennyire jobban lett, orvosai délre küldték a tengerpartra, abban a reményben, hogy a tengeri levegő visszahozza majd a beteg fiatalember egészségét. Mártonfi édesanyjával Cigaléba utazott, de a nagy melegt nem tudta sokáig állani a szervezete s két heti ott tartózkodás után édesanyja a Bécs melletti Grimsteinbe vitte, ahol egy szanatóriumban kezelték, de ez a kúra sem hozta meg a gyógyulást és Mártonfinak újból levegő-változást ajánlottak az orvosok. Varasdra ment tehát a nagybátyjához, ahol eleinte nagyon bizakodott az állapotja jobbra fordulásán s debreceni barátainak gyakran írta, hogy a jövő hónapban már visszajön Debrecenbe s föllép a színpadon. De minden hónapban másik jövő hónapra ígérte a terminust, mignem végre elvesztette szegény a fölépülésében vetett reménységét és a közeli halál gondolatával kezdett foglalkozni. A múlt hónap közepén a családját ért katasztrófa nagyon megviselte amugy is elgyöngült szervezetét: édesatyja, Löbl Jakab bácsmegeyi nagykereskedő hirtelen meghalt szívrohamában. Két hétig titokban tartották előtte a halálhírt, de mivel folytonosan az édesatyja után vágyódott, orvosa tudtára adta a katasztrófát. E hónap elején egyik debreceni barátjának, Loránt József gázgyári tisztviselőnek küldött levelében megírta, hogy milyen hatással volt reá atyja elhunytának híre és megindító hangon közölte, hogy érzi korai halálát:

— Bajomat mindenesetre hátra toltam, de erőt veszek magamon szegény anyám miatt és amennyire lehet, visszatartom atyám vesztesége miatt érzett mély fájdalmamat. Érzem, hogy napról-napra gyengülök. Még egy kísérletet teszek. A hónap végén elmegyek Davosba és onnan vagy mint egészséges ember jövőre haza, vagy mint halottat hoznak vissza. Szegény anyámat sajnálom csak, akit az én halálom végleg le fog sujtan. És még azt sajnálom, hogy oly bután és ostobán kell befejezni fiatal életemet. Az az egy öröömöm megvan most is, hogy a közöttek, Debrecenben töltött időre gondolok, ezek voltak életem legboldogabb napjai.

Mártonfi édesanyja ezalatt kétségbeesve fordult tanácsért Debrecenbe, hogy az itteni

kezelőorvosok mit ajánlanak: hova vigye fiát, Davosba-e, vagy Budakeszire, az Erzsébet szanatóriumba, vagy a gyulai József főherceg szanatóriumba? A debreceni orvosok az Erzsébet-szanatóriumot ajánlották és úgy volt, hogy Mártonfi az édesanyja most szombaton viszi Budakeszire. Ebből a tervből azonban már nem lett semmiesem, mert meghalt. A temetésre, amely esütörtökön délután 3 órakor volt Varasdon, két koszoru vitte el a debreceniek részvételét. Az egyiket, a szintársulat tagjai küldték elhunyt pályatársuk ravatalára. A másik koszoru, amelyet Mártonfi Róbert debreceni barátai helyeztek a koporsóra, ezt a fölirást viseli: A debreceni színházlátogató közönség — Mártonfi Róbertnek.

* Az Uránia új műsorát teljes sikerrel mutatták be pénteken a közönségnek. A mozgóképek összeválogatásánál mindig szem előtt tartja az Uránia igazgatósága a publikum kényes izlését és így érthető, hogy vásári komédiák helyett, melyeket kis kölcsönzők küldenek szét ötödrangú mozoknak, mindig distingvált műsort nyújt hálás publikumának az Uránia. Ime az új műsor. Egyik nagystilű képből megismerjük a legtökéletesebb újság-hirszolgáltatást. Fogalmat nyerünk arról, hogy milyen nagy apparátussal és milyen lelkiismeretességgel dolgozik az amerikai sajtó. Tárgyánál, eredeti ötleténél és kivitelénél fogva egyaránt nagyszabású ez a kép. Hogy kiből nem váltja ki a legnagyobb elragadtatást Moliere mesterien megjátszott vígjátéka. Botcsinálta doktor? Csupa derű, isteni humor árad ki ebből a klasszikus képből, melynek megörökítéséhez a Comedie Francaise legnagyobb művészei játszottak látványosságok, ötletes bohózatok és életet sugárzó drámák gazdag sorozata egészíti ki még a klasszikus műsort, melynek mását hiába keresnek bármelyik más vidéki, előkelő címre pályázó „műintézetnél.” 175

* A Nyugat Ig otus, Osvát Ernő és Fenyő Miksa szerkesztésében megjelenő kitűnő szépirodalmi modern folyóirat január 16-ki száma a szokottnál nagyobb és igen érdekes következő tartalommal jelent meg: Ambrus Zoltán: Tolsztoj és kritikái. (Első közlemény.) Móricz Zsigmond: Az isten háta mögött. (Regény II.) Lányi Sarolta: Versek. Halász Imre: Egy letűnt nemzedék. (Kilencedik közlemény: Deák Ferenc. II.) Gellért Oszkár: Versek, Babits Mihály: Huszadik, huszadik század. Ady Endre: Versek. Karinthy Frigyes: Esik a hó. (Novella.) Füst Milán: Versek. Bán Ferenc: Szerdától — szombatig. (Regény V.) Hatvani Lajos: Herczeg Ferenc mint philosoph. Heltai Jónó: Párizs. (Vers.) Laczkó Géza: Mester a kenyhán. (Novella.) Ignótus: A politika mögött. Bálint Aladár: Morus Tamás. Mindszenti István: Versek. Figyelő: Ignótus: Interregnum. Kunc Aladár: Kolozsvar és kultúra. Lesznai Anna: Marie Claire Marquerite Audoux könyve. Lengyel Géza: Erzsébet királyné emléke. Lengyel Géza: Jean Francoist Raffaelli. Lengyel Géza: Új művészet a színpadon. Bálint Aladár, Bíró Lajos: Kis drámák. Nagy János, Lengyel Ernő: A vidéki sajtó szociológiájához. Mindszenti István, Molnár Antal: Versek. Bálint Aladár: Wagner Siegfried a Vigadóban. Hírek a Nyugat köréből. A Nyugat főmunkatársai: Ady Endre, Ambrus Zoltán, Babits Mihály, Hatvani Lajos, Móricz Zsigmond. A Nyugat előfizetési ára: egész évre K. 20.—, félévre K. 10.— Szerkesztőség és kiadóhivatal: V. Mérég-u. 9. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

* A karthágói rabszolga szerelme. A rabszolgaság korszakából embertelenül szomorú történeteket jegyzett föl Klió a világtörténelem lapjaira. A zsarnokság kegyetlen hatalmának klasszikus földje, karthágó fekete, soha ki nem törölhető sorokat hagyott a világtörténelem lapjain s ha ezeket a följegyzéseket olvassuk, önkéntelen megrázkódunk annak a gondolatára, hogy az emberi szabadságot mennyire leigázta s véres bilincsekbe verte az ó-kor szelleme. A rabszolgaság idejéből mutat be az Apolló-színház egy klasszikus drámát. Karthágó hiénája, Hanibál hadvezér, mielőtt hareba menne sere-

gével, a tradícióknak akar hódolni s elrendeli, hogy a legszebb szüzet égessék el máglyán. A karthágóiak között, mint ismeretes, az a hit uralkodott, hogyha egy szüzet feláldoznak a harcok istenének, úgy a küzdelem az ő javukra dől el, Hanibál kiadja a parancsot, hogy azt a márványarcu rabszolganőt, akit fogságba vetettek, áldozzák föl. A leányt egy főur vette fogságba, mert nem engedett szüzi ajkáról csókot rabolni. A lelketlen főur újra kísérletet tesz s mikor látja a leány makacsságát, kiadja a poroszloknak, akik fátyolba öltöztetik s a lángoló máglyához kísérik. Az utolsó pillanatban megérkezik a leány szerelme, egy rabszolga, aki izmos karjaival fölkapja a rabszolganőt s futni kezd vele. A katonaság utána, már-már elfogják, mikor a leány szerelme egy ketreből kiengedi az elzárt tigriseket, melyek a tömegre rohannak s így ő a márványarcu rabszolganóval megmenekül. A gyönyörű képet szombaton és vasárnap tartja műsoron az Apolló-színház. 177

„A NIKOTIN.”

— Feltűnő határozat Visontay Kálmán sajtóperében. —

(Fővárosi tudósítónk telefonjelentése.)

Arad, január 21.

Régen huzódó sajtóperben hozott ma feltűnő határozatot a nagyváradi esküdtbiróság. Visontay Kálmán volt aradi, jelenleg pancsovai rajztanár ügye foglalkoztatta ma a nagyváradi esküdtbiróságot. Visontay rágalmazás címén sajtóper indított volt két volt aradi újságíró, az Aradi Közlöny egykori munkatársai ellen. Az újságírók beigazolták azt, amit irtak s ezért Visontay ma váratlanul nyílt tárgyalás folyamán visszavonta ellenük panaszát.

Az ügy előzményei a következők:

Az 1906. év telén a Mücsarnok tárlatán Visontay Kálmán „Nikotin” című képet állított ki. A budapesti estilapok megírták, hogy a „Nikotint” tulajdonképen Rottmann Mozart világhírű festőművész alkotta, s Visontay elplagizálta azt. E közlemények nyomán az Aradi Közlöny is szóváltette ezt a művészeti botrányt. A cikkeket Visontay sértőnek találta s rágalmazás miatt feljelentést tett a nagyváradi ügyészségnél. A cikkeket Bak Sándor és Kintzig-Kopár Ferenc vállalták a felelősséget. Ebben az ügyben már többször volt tárgyalás kitűzve, de a fő tárgyalást mostanig nem lehetett megtartani. A mai esküdtszéki tárgyaláson Korn Lajos elnökelt, a vádlottakat Sugar Jenő dr. védte. A vádlottak azzal védekeztek, hogy ők igazat irtak s kérték a valóság bizonyításának megengedését, amit a bíróság el is rendelt. Kihallgatták Urhegyi Alajos volt aradi, jelenleg budapesti, Jankó Gyula, Matusik Márton, Réti Ödön, Reinhart Kálmán aradi tanárokat, s Balla Frigyes festőművészt. Ezek a tanúk igazolták a vádlottak állításait.

A kihallgatások után váratlan fordulat történt. Felállott Visontay jogi képviselője és bejelentette, hogy panaszát visszavonja, aminek következtében a bíróság az eljárást megszüntette és kötelezte Visontayt az összes per költségek megfizetésére.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi iparosifjak önképző egyesülete holnap, szombaton este nyolc órakor tartja évi közgyűlését a Jópásztorhoz címzett vendéglőben. Az elnökség kéri a tagokat, hogy teljes számban jelenjenek meg.

Feljelentett járásbíró.

— Egy marasztaló ítélet utójátéka. —

Távirati tudósítás.

Arad, január 20.

Érdekes feljelentés érkezett ma a budapesti királyi ügyészséghez. Egy budapesti fogorvos tett feljelentést egy büntető-járásbíró ellen, hamis vád büntette miatt. Már régebb idő óta igen feszült, ellenséges a viszony a fogorvos és a bíró között egy bírósági ítélet miatt, amely a fogorvosra kedvezőtlen volt. Ettől kezdve oly hírek kezdtek szállingózni, hogy a fogorvos a bíró életére tör. A járásbíró fel is jelentette a fogorvost emiatt, de bizonyítékok hiányában felmentették. Erre következett aztán a fogorvos feljelentése.

A különös viszálkodásról, annak előzményeiről az alábbiakban számolunk be részletesen:

Nánási Adolf dr. fővárosi fogorvos néhány nappal ezelőtt feljelentést tett a budapesti ügyészségnél Polányi Aladár dr. járásbíró ellen hamis vád büntette miatt. Ennek a feljelentésnek előzménye az, hogy Polányi még a múlt év októberében életveszedelemes fenyegetés miatt feljelentette a fogorvost. Polányi dr. a feljelentésben a következőket mondta:

Az 1910. év tavaszán Nánási dr. panaszára tárgyaltam egy bűnügyet. Ez idő óta a fogorvos, nyilván mert az ítélettel nem volt megelégedve, állandóan lelövélssel fenyeget. Erről kerülő uton értesültem többektől. Legutóbb ifj. Dombóváry Géza dr. ügyvéd figyelmeztetett arra, hogy neki a bíróság folyosóján említette meg Nánási dr., hogy engem le fog lőni.

A feljelentés tolytán megindult az eljárás Nánási dr. ellen, aki természetesen váltig tagadta a terhére rótt bűncselekményt. Tóth János rendőrkapitány az eljárás során megvizsgálta a fogorvos elmebeli állapotát; a rendőrfőorvos azonban épelméjűnek és teljesen beszámíthatónak találta a fogorvost.

A múlt év szeptemberében tárgyalák az ügyet a bíróságon, amely bizonyítékok hiánya miatt felmentette a vád alól Nánási Adolf dr.-t. A fogorvos megvárta míg az ítélet jogerőre emelkedett, ami mostanában történt meg. Amikor a jogerős felmentő ítéletet kézhez kapta Nánási, azonnal megfogalmazta a feljelentést a járásbíró ellen hamis vád miatt. A feljelentés így szól:

Feljelentést teszek Polányi Aladár dr. büntetőjárásbíró ellen, és kérem a tekintetes ügyészséget, hogy Polányi Aladár dr. ellen hamis vád büntette miatt méltóztassék a nyomozást elrendelni. Ezután elmondja a feljelentés az egész vád történetét. Végül a következő kérelmet terjesztette be a feljelentésben a fogorvos:

Tekintettel arra, hogy a járásbíró egy fedél alatt van a tekintetes bírósággal, kérem méltóztassanak bíróküldés iránt intézkedni, mivel alapos okom van a bírák elfogultságától tartani.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— — —	367
Szerkesztőség (csak éjjel használható mel-lékállomás)	— — — — —	151
Kiadóhivatal és hirdetési osztály	— — —	151
Nyomda	— — — — —	151

HIREK.

— **Tisza István Aradon.** Aradváros országgyűlési képviselője, Tisza István gróf január 28-án érkezik Aradra. Ma délután Varjassy Lajos polgármester meghívására a városháza tanács-termében megjelentek értekezletet tartottak, hogy a képviselő fogadtatásának és az aradi tartózkodásának programját megállapítsák. Elhatározták, hogy a vasuti állomáson Varjassy Lajos polgármester üdvözlí őt az összes polgárság nevében, este bankettet ad a polgárság a tiszteletére, melyen a polgármester köszönti fel. Szombat délután Tisza gróf megtekinti a gyárakat. Vasárnap délelben Pap I. János görög keleti román püspöknél ebédel, délután négy órakor elutazik Aradról. A részletes teendők előkészítésére egy szűkebb bizottságot küldött ki az értekezlet a polgármester elnöklésével és a következő tagokból: Lőcs Rezső, Steiner Ferenc, Maresch Gyula, Stauber József, Pálmai Lajos dr., Kovács Vince, Figus Albert, Parecz Béla dr., Varjassy Lajos dr. és Krenner Zoltán dr. Az értekezleten megjelentek: Mülek Lajos dr., Fetter Géza, Kintzig János, Nesnera Aladár, Éles Ármin, Leopold Zsigmond, Steiner Ferenc, Varjassy Árpád, Szathmáry János, Schvarz Jenő dr., Tisch Mór dr., Sarlot Domokos, Weisz Márkus, Éles Béla dr., Vannay Gyula, Tenner Lajos, Vajda István dr., Rosenberg Miksa dr., Maresch Gyula, Kosztká Emil, Kovács Vince, Pálmay Lajos dr., Neumann Dániel, Szatmári Károly, Krenner Zoltán dr., Rámer István, Reinhart Gyula, Stauber József, Domonkos Lajos, Domány József, Lőcs Rezső, Parecz Béla dr., Varjassy Lajos dr., Virágh Lajos, Funkelstein József, Figus Albert, Zerkovitz Rezső, Adler Andor, Angel István dr., Ottenberg Tivadar, Tolnai János dr., Weisz Dávid, Rozsnyai József dr., Dörner Emil, Kiss Ferenc, Visi Ferenc, Joó Béla.

— **Fegyelmi bírósági elnök.** A kereskedelemügyi miniszter Hilvert Manó vasuti és hajózási felügyelőt a cs. kir. szabadalmazott déli, a cs. kir. szabadalmazott kassa—oderbergi a mohács—pécsi, győr—sopron—ebenfurti a szamosvölgyi, valamint az aradi és csanádi egyesült vasutaknál szervezett másodfoku fegyelmi bíróság elnökévé, a vasuti szolgálati rendtartás 35. §-a alapján az 1911-1913 évek tartamára újra kinevezte.

— **Megnyílnak a Lloyd új helyiségei.** Holnap déli egy órakor adja át a Lloyd Club igazgatósága a fényesen berendezett új helyiségeket a tagok használatára. Az ünnepélyes megnyitót később tartják meg.

— **Elnökválasztás az aradi kereskedelmi és iparkamarában.** Miután a kereskedelemügyi miniszter az aradi kereskedelmi és iparkamara rendes beltágjainak és — a makói alkerületet kivéve — a rendes kültagjainak jogerős megválasztását tudomásul vette és a kamara megalkotását a makói alkerületben hátralévő kültagválasztások eredményének bevárása nélkül megengedte, a kamarai elnök és két alelnök megválasztása céljából ez évi január hó 26-án délután 5 órakor a kamara székházának közgyűlési termében alakuló ülést tartanak.

— **Uj vegyészdoktor.** Róka Kálmán vegyész mérnök, Róka József kir. pénzügyigazgató fia ma kitüntetéssel tette le a doktori szigorlatot a budapesti műegyetemen. Az új doktort e hó 28-án avatják fel.

— **Pénzügyintézet közgyűlések.** Vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg 70-ik rendes évi közgyűlését az Aradi Első Takarékpénztár. — Ugyancsak vasárnap délelőtt fél 11-kor tartja közgyűlését az Aradi Polgári Takarékpénztár.

— **Az Aradi Közlöny Képes Naptára.** Van szerencsénk igen tisztelt előfizetőink tudomására hozni, hogy a mai napon Aradtól—Gyimesközéplekig terjedő vonalra képes naptárunkat elküldtük. A többi vonalakra és az azok mentén lévő mellékvonalakra, illetve községekbe naponként továbbítjuk a naptárt. Az Aradi Közlöny kiadóhivatala.

— **Megtizedelt deputáció.** A Kisépitő Iparosok Országos Szövetsége kétszáztagú deputációval vonult be a Házba, hogy Lukács pénzügyminisztertől azt kérje, hogy a kispesti állami munkástelepen most építés alá kerülő 429 háznak építését ne adják ki nagy vállalkozónak, hanem bízzák azt a kisiparosokra, annál is inkább, mert ez nekik megfelelő munka lenne, miután csak földszintes házakat szabad építeniük. Most itt lenne az alkalom, hogy ők is nagyobb munkát vállaljanak. A küldöttség megkérte Hantos Elemér képviselőt, hogy ő vezesse őket a miniszter elé. Hantos bement az ülésterembe és Lukácsnak jelentette a deputációt. Lukács miniszter kijelentette, hogy ő nagyon rosszalja, káros és céltalan dolognak tartja, ha egy küldöttség mindjárt kétszáz taggal jelentkezik. Nem is fogadja a küldöttséget, elég, ha 8-10 embert küldenek deputációra, teljesen fölösleges az ilyen pénzkidobás, Pestre való utazgatás és pénzköltés. Válasszon ki Hantos 8-10 tagot a küldöttségből, azokat fogadja. Időközben összeült a minisztertanács, amely majdnem hat óráig tartott. Negyed háromkor tíz ember kivált a küldöttségből és a pénzügyminiszter elé járult. Előadták kérésüket, a melyre Lukács azt válaszolta, hogy úgy fog dönteni, miszerint úgy a kormány, valamint a kisiparosok érdekei is megóvassanak. A szűkebb deputáció ezt jelentette a a miniszternek, amely ezután csendben szétoszlott.

— **A püspök meg a revolveres csavargó.** Radu Demeter nagyváradi görög-kat. likus püspök szokásos esti sétáját különös eset zavarta meg. A főpap titkárjával, Bulc Kornél dr.-ral Szent László-téri rezidenciájára előtt sétálgatott, amikor közvetlen mellette hirtelen két revolverlövés dördült. Az történt, hogy néhány utcai suhanc összeverekedett s egyikük revolvért rántva a cimboráira lőtt, aztán eszeveszett futással menekült. A járőresek utána vetették magukat. A lövöldöző suhanc a püspök mellett surrant el. A daliás főpap megragadta, de a legény kiszabadította magát a kezéből. Radu püspök most már utána szaladt:

— Fogják meg! Gyilkos! — kiabálta a szembejövő rendőrök elé.

A csavargó egyenesen a rendőrök karjaiba futott. A püspök odasietett:

— Haszontalan vakmerő kölyök! Meg kell büntetni! — mondotta.

A rendőrök bekisérték a csavargót, de miután igazolta magát, szabadon engedték.

— **Motoros balesetek.** A tegnapi nap folyamán két motoros baleset történt. Az egyiknek emberáldozata van, a másik esetben csak a vasuti kocsi rongálódott meg. Novák Szida pankotai asszony részeg fejjel támoalgott Pankota főutcáján tegnap délután kettő és három óra között. Eppen akkor haladt el mellette a motoros. Az ittas nő nekiesett az egyik kocsifeljárójának. A motoros elütötte és súlyos zúdásokat ejtett rajta. Eszméletlen állapotban szállították lakására. — A másik baleset Mondorlak-Csiesér közelében történt. A hegylajai motoros egy tehervonatú kisiklott és két kocsit megrongálódott. A kisiklés oka a két vágány közt felhalmozott kavicsrakás volt. A vizsgálat megindult, hogy kinek a hanyagsága okozta a balesetet.

— **Tüntetések Elzász-Lotharingiában.** Strassburgból jelentik: Metzben és Strassburgban nagy tüntetések és zavargások törtek ki. A francia dalárda hangversenyt akart rendezni, de a hangversenyt betiltották. A francia munkások és diákok erre megostromolták a városházát is kényszeríteni akarták a polgármestert, hogy a tilalmat vonja vissza. A polgármester erre nem volt hajlandó és katonaságot kért, amely a zavargókat szétszórta. A rendőrség tíz diákot, akik a Marseillet énekelték, letartóztatott.

Berlinből jelentik: A metzi és strassburgi tüntetésekről jelentést tettek a császárnak, aki telefonon rögtön összeköttetésbe lépett a polgármesterrel. Az esetet szigorúan titkolják. A strassburgi lapok megcenzurázva jelennek meg. Ezek a tüntetések annál kellemetlenebbek, mert csak mostanában ünnepelték meg Elzász-Lotharingia megszerzésének 40-ik évfordulóját.

— **Meggyilkolta a feleségét.** Máriaradnáról írják: Dáb Ávrám radnai lakos tegnap este feleségét több késszurással megölte, majd a holt nőt össze-vissza taposta, rugdalta. Azután elmenekült. A csendőrség mindenütt keresi az elvetemült gyilkost. Dáb Ávrám rovott multu egyén. Erőszakos büntettekért egy ízben már büntetve volt. Neje akkor el is hagyta. Később azután megint visszament javulást ígérő férjéhez. Egy darabig meg voltak békén. Utóbbi időben azonban a férj folyton arra igyekezett nejét rábeszélni, hogy vagyontát reá írassa. Az asszony ezt nem akarta, emiatt folyt a civakodás. Tegnap este az asszony a románok által rendezett műkedvelői előadásra indult. Az utcáról azonban visszatért, mert valami kendőt odahaza felejtett. A férj visszatérő nejét torokon ragadta, először fojtogatta, majd a már kezei között lévő kést több ízben beledöfte. A lerogyó asszonyt összerugdalta, taposta. Az ajra elősiető szomszédok már holtan találták. Dáb Ávrám pedig elmenekült. Ezideig a csendőrök még nem akadtak nyomára.

— **Vád egy ügyvéttel ellen.** Lugosról jelentik: Egy csődeljárás és egy bűnügyi feljelentés körül nagy most az izgalom Lugoson. A forrongásnak egészen különös okai vannak. Két héttel ezelőtt csődbe jutott Friedlander Lipót férfidivatkereskedő. A bíróság Pollák Sándor lugosi ügyvédet nevezte ki csődtömeggondnoknak. Az ügyvéd és a királyi közjegyző felleltározták a raktárt, összeirták az ingeket, kalapokat, cipőket, nyakkendőket és ment a csődeljárás tovább annak rendje és módja szerint. Szombaton este megjelent a lugosi rendőrség előtt Friedlander Mihály, a csődbekerült kereskedő édesapja és följelentést tett, hogy a fia üzletéből skatulyákban árukat cipelnek el Pollák Izidor dr. csődtömeggondnok irodájába. A rendőrség nyomban megindította a nyomozást annak kiderítésére, hogy bűncselekményről van-e szó?

— **A Hunyad megyei állapotok.** Déváról jelentik: A belügyminiszter által Hunyadvármegyébe kiküldött vizsgáló bizottság és Mara László főispán Petrozsényből ma érkeztek vissza Dévára. A petrozsényi vizsgálat igen szomorú eredménnyel járt. A főszolgabírói hivatal három tisztviselőjét fel kellett függeszteni és csaknem az összes többiek ellen a vizsgálatot elrendelték. Barna Gábor és Tribusz Aladár szolgabírókat a főispán azonnal felfüggesztette állásuktól, mert súlyos beszámítás alá eső szabálytalanságokat követtek el. Janza Vazul főszolgabíró és Prileszki szolgabíró ellen vizsgálatot rendeltek el, mert a köteles ellenőrzésmulasztása vádjával terheli őket. Nikolajevics Plátó járási irnokot az elsőfoku fegyelmi hatóság még 1909-ben elmozdította állásától, de a

PRO HIRDETÉSEK.**Vaskályhák**

különböző butordarabok, ládák, különböző nagyságban elköltözés miatt eladó. Bathyányi-utca 17a. 376

Binne

magyar vagy német, egy három éves gyermek mellé kerestetik. Bővebbet a kiadóban. 379

Külfeljárati

földszintes utcai butorozott szoba előszobával, vagy anélkül, azonnal kiadó Simonyi-utca 6. 378

Keresek

azonnali belépésre egy idősebb és egy fiatalabb ügyes segédet, akik vas-, fűszer és rövidáruban jártasak és bírják a magyar és román nyelvet. igényüket jelölve ajánlataikat Berkovits Hermann, Brád küldjék. 359

Egy a'ou garnitúra,

arany asztalka és consol helyszüke miatt eladó. Megtekinthető: Petőfi-utca 11. I. 2. ajtó. 369

Két erős

szállítókoszt, esetleg használtat keresek megvételre. Cim a kiadóhivatalban. 372

Észerszám

és nyereg, használt, de jókarban levő, megvételre kerestetik. Cim a kiadóban. 4628

Kerpel Jzso

ajánlja 100,000 kötetes kölcsönkönyvtárát, melyben minden újdonság azonnal kapható. 30.000 kötetes zenemű kölcsönző intézet. Előnyös vidéki bérlet zeneművekre és könyvekre. Veszek egész könyvtárakat és hangjegyeket legmagasabb áron. Uéleti könyvek, u. m. strazzák, naplók, stb. gyári raktára. Irodai cikkekben különlegességek. A Révai Lexikon részletfizetésre is kapható. Kerpel Jzso könyv- és papirkereskedése Aradon. 4071

Ügyes leány

aki a gyors és gépirásban jártas, állandó alkalmazást nyerhet irodában. Ajánlatokat „ügyes leány” jellegével a kiadóhivatal közvetíti.

112.000 kötetes

kölcsönkönyvtár, magyar, német, franciá és angol szépirodalom; havi bérlet K. 1-40 vagy kötetenként 10 fillér Vidékre legpontosabb kiszolgálás. Krausz Paulin, Színház-épület. Telefon 511. 234

Módern

4 szobás lakás teraszszal a Verbóczy-utcában a Gazdasági-palotához közel, május 1-re kiadó. Ugy-szintén egy raktár is. Telefon szám 488. 347

7 szobás I. emeleti**lakás**

344

május 1-től

kiadó.

Wesselényi-utca 3. sz.

Alkalmi véslelek

és eladások

ékszer tárgyokban

arany és ezüstszerzőkben. Arad legmagyobb óra és ékszerüzem

Deutech Izidor

óra és ékszerész

Moltzer János-utca, Minczits-palota

Zálogécedulák

arany és ezüstszerzők, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagyobb áron megvételre vagy más tárgyakra átcsereztetésre TELEFON 488. TELEFON 488.

Nagymennyiségű**maculatura**

jutányos áron

eladó.

A most alakult Csermő és Vidéke Takarékpénztár rtg. pályázatot hirdet a

titkár-könyvelői állásra.

Pályázhatnak oly felső kereskedelmi iskolát végzett, hadkötelezettségüknek eleget tett, önálló mérlegképes tisztviselők, akik az összes pénzügyi teendőikben teljesen jártasak, pénzügyi teendőknel hosszabb ideig működtek és önálló vezetőképességgel bírnak. A kik románul beszélnek előnyben részesülnek. A javadalmazás egyelőre 3000 korona és az alapszabályszerű jutalék. Az okmány-másolatokkal felszerelt és sajátkezűleg irt pályázati kérvények 1911. február hó 20 ig nyújtandók be Dr. Sebestyén József borosjenői ügyvédhez. — A megválasztott állását lehetőleg azonnal elfoglalni tartozik. 373

Uj üzlet.**„Körösvölgy pálinka raktár”**

cim alatt uj üzlet nyilt az Andrassy-tér 5. sz. a. (Almay-palota), ahol valódi szilvórium, törköly, rum, cognac és likörök, valamint Almay-fele fajborok palackokban árusittatnak.

Nagyérdemű közönségnek szives támogatását kéri

Schwarcz Pál,

üzletvezető.

Hirdetmény.

A dévai kir. törvényszék, miut csődtörvényesség 14615/1910. P. sz. végése folytán eladatik Brádon vagyoubukott Zimmermann Hersch brádi volt kereskedő üzleti helyiségének berendezése és butorzata, u. m. bolti állványok, áruasztalok, kassza, stb., mely a csődtörvény 279. tétszám alatti becsü szerint 500 korona becsértékkel lett felvéve 800 korona beszerzési árral. Értekezhetni hétköznapokon 1911. január 27 ig Brádon, Dr. Papp János ügyvéd csődtörvényesség ügyvédi irodájában naponta d. u. 2—4 óra között.

Dr. Papp János

ügyvéd, csődtörvényesség.

Hirdetmény.

1911-ik évre jutányos áron vállalom nagyobb területek, gyep-törések felszántását a Ganz és Társa gépgyár tulajdonát képező s ma Magyarországon a legerősebb szerkezetű, kettős rendszerű gőzekékekkel. Tájékozásul megjegyzem, hogy az I. garnitúra Bokszegen, II-ik Seprősön, a III-ik Nagyszalonta vidékén szánt.

Kralovánszky Kálmán, Seprős.

Telefon 6. szám.

Keresünk expediciók részére egy kisegítő
nő vagy férfi munkaeerőt. Jelentkezni lehet
a kiadóhivatalban.

Január 20-ikától sensációs fehér kirakatok.

Leltárunk befejezése folytán

többféle oly árucikkek lettek kiselejtezve, melyek kissé sérült vagy a kirakatban fakultak. Ezek a Forray-utcai kirakatban megtekinthetők, a volt értékük $\frac{1}{4}$ -ért elárusítjuk — kiirt áruk.

Ugyszintén a még fennmaradt kelme-, barchet- és szőnyegmaradékok olcsó eladása.

Rosenblüh H. és Társa

Szabadság-tér 19.

481

Január 20-ikától sensációs fehér kirakatok.

Aradi Ipar- és Népbank.

Meghívás!

Az „Aradi Ipar- és Népbank”

tisztelt részvényeseit

1911. évi február 5-én délelőtt 11 órakor az intézet emeleti üléstermében tartandó

XLI-ik rendes évi közgyűlésére

ezennel tisztelettel meghívom.

381

Tárgysorozat:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése az 1910. november 10-én tartott rendkívüli közgyűlésen elhatározott 3125 darab 400 korona névértékű új részvény kibocsájtási műveletéről.
3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, az 1910. évi zárszámadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása, valamint a tiszta nyereség felosztása és a felmentvények megadása iránti határozathozatal.
4. Az alapszabályok 11, 69, 139, 144, 149, 150 és 163 §-ainak módosítása.
5. Az igazgató-választmány két új tagjának megválasztása 2 évre.
6. Az igazgatóság felhatalmazása arra nézve, hogy a kir. törvényszék által az alapszabály módosításai tekintetében netán megkívánt változtatásokat saját hatáskörében megtehesse.
7. Esetleges indítványok.

Azon tisztelt részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkértem, hogy az alapszabályok 69. §-a értelmében részvényeiket folyó évi február hó 4-ig az intézet főpénztáránál elismervény ellenében letenni sziveskedjenek.

Az alapszabályok 68. §-a értelmében szavazatképes részvényesnek csak az tekintendő, kinek részvénye a közgyűlés megtartása előtt legalább 3 hóval az intézeti részvénykönyvben saját nevére beiktatva van.

Arad, 1911. január 20.

Szalay Károly, s. k.

elnök-igazgató.